

❖❖❖❖ **RECENZJE I BIBLIOGRAFIA** ❖❖❖❖

HANNA MAMZER, PIOTR BIAŁAS (red.): Dylematy moralne w relacjach ludzko-nie-ludzkich. Currenda, Sopot 2025, ss. 232. ISBN 978-83-65966-81-0

Zwierzęta w ostatnich dziesięcioleciach stały się przedmiotem szerszego zainteresowania nie tylko naukowców zajmujących się biologią czy medycyną weterynaryjną, lecz także przedstawicieli nauk humanistycznych i społecznych, w tym szczególnie filozofii i socjologii. Zainteresowanie to jest coraz większe także w Polsce. W nurt tych naukowych poszukiwań wpisuje się recenzowana monografia zbiorowa *Dylematy moralne w relacjach ludzko-nie-ludzkich*.

Książka stanowi pokłosie V edycji konferencji „Praktyki wobec zwierząt w XXI wieku”, która odbyła się 22 listopada 2024 r. Jej głównym tematem są dylematy moralne w relacjach człowieka wobec zwierząt oraz kwestia urazu moralnego, który może wystąpić u osób mających kontakt ze zwierzętami w trakcie wypełniania swoich obowiązków zawodowych lub w życiu prywatnym.

Kolejne rozdziały dotyczą analizy moralnych kosztów podejmowanych decyzji. Ich autorzy koncentrują się nie tylko na zagadnieniach, które doczekały się już solidnego opracowania, jak doświadczenia na zwierzętach i ich eutanazja, hodowla zwierząt domowych czy dobrostan zwierząt gospodarskich. Etyka, aby była żywa, musi odpowiadać na współczesne wyzwania stojące przed człowiekiem. Z tego zapewne względu podjęto zatem kwestie transplantacji organów w medycynie weterynaryjnej, dobrostanu zwierząt biorących udział

w zawodach sportowych czy wolontariatu na rzecz zwierząt bezdomnych. Wszystkie te zagadnienia przeanalizowano z punktu widzenia podatności osób na uraz moralny. Publikację tę cechuje więc swoisty antropocentryzm, a zwierzęta nie są jej pierwszoplanowymi bohaterami.

Rozważania zawarte w poszczególnych rozdziałach inspirowane są przede wszystkim etyką utilitarystyczną, choć nie zawsze autorzy wprost do niej się odwołują. Jest faktem, że współcześnie zdominowała ona dyskurs na temat relacji człowieka wobec zwierząt. Ubogacające czytelnika byłoby jednak z pewnością nawiązanie do innych nurtów etycznych, w tym personalizmu czy egzystencjalizmu.

Mimo powyższych zastrzeżeń należy z uznaniem zauważyć wydanie tej monografii. Wypełnia ona istotną lukę, ukazując złożoność moralnych dylematów związanych z życiem i śmiercią zwierząt. Z całą pewnością będzie ona wartościową lekturą dla osób zainteresowanych zarówno etyką czy socjologią, jak i naukami biologicznymi.

Krzysztof Smykowski